

Mario Benedetti

Visat núm. 18

(octubre 2014)

per Sara Serrano Valenzuela

Membre de la Generación Crítica o del 45 al seu país, Mario Benedetti ha tingut l'encert de condensar senzillesa i do de la paraula en un corpus que abraça tots els gèneres literaris i amb títols traduïts a l'anglès, l'italià, l'alemany, el portuguès, el rus o el francès, entre una gran varietat de llengües. Una pluralitat de temes i de formes sota un mateix estil, proper i alhora elegant, que han fet que el nom de Benedetti ressoni en oïdes dels cinc continents.

La Generación del 45 a Uruguai, de les generacions més creatives i actives llatinoamericanes, trenca amb el joc d'elogis entre uns i altres de les generacions anteriors. Estava formada per intel·lectuals d'esquerres, la majoria dels quals eren escriptors —Onetti, Benedetti, Idea Vilariño, Rodríguez Monegal o Martínez Moreno—, i s'agrupaven a l'entorn de *Marcha*, revista aparador de les seves màximes i de la qual Benedetti en seria director literari a partir del 1954. *La víspera indeleble* (1945), primer poemari de l'autor, és titulat precisament amb l'emblema d'aquesta generació crítica uruguiana.

Benedetti s'ha passejat per tots els gèneres literaris i els ha dotat d'una gran varietat de registres, però es confessa a ell mateix com «un poeta autor de algunas novelas». És autor dels versos de *Cotidianas*, *Poemas de otros*, *Viento del exilio* o *Las soledades de Babel*. És el novel·lista de *Quién de nosotros*, *La tregua*, *Gracias por el fuego*, *Primavera con una esquina rota* i *La borra del café*. S'ha atrevit, amb molt bons resultats, a conrear narrativa breu amb els contes de *Montevideanos*, *La muerte y otras sorpresas*, *Con y sin nostalgia* o *Geografías*. Ha escrit el polèmic assaig d'*El país de la cola de paja* i ha reunit els textos primordials d'assagística, teoria de la literatura i crítica en els reculls *Articulario*, *Literatura uruguaya del siglo XX* i *El ejercicio del criterio*. També és el dramaturg d'*El reportaje*, *Ida y vuelta* o *Pedro y el capitán*.

Malgrat la gran varietat que presenta un corpus de vuitanta títols dels quals esmentem els més destacats, es pot parlar d'una coherència i d'un estil intrínsecs. Benedetti escriu amb una vocació comunicant, és a dir, la seva intenció és establir un diàleg amb el lector, una relació recíproca entre l'autor i el lector, una proximitat el més estreta possible. La temàtica que ha desenvolupat l'escriptor al llarg d'aquest vastíssim corpus literari també està relacionada amb aquesta voluntat comunicativa. L'escriptor ha parlat sempre de la vida, de l'amor, de la seva terra, de l'exili i del *desexili* —el retorn, per a Benedetti, i sobretot les conseqüències d'un exili. Podríem dir que es tracta d'un escriptor que ha triat la quotidianitat temàtica i estilística. Un altre element que l'ha caracteritzat és l'experimentació amb els gèneres literaris. Benedetti afirmava que ell havia introduït molta poesia en la narrativa i s'havia servit de processos narratius per a la poesia. En aquests *experiments* sempre hi trobarem dos elements essencials: l'humor i la ironia. Si bé a l'inici hi apareixen tímidament, cada vegada seran un element més important per a l'autor, que criticarà el seu país des d'una perspectiva sovint àcida i sarcàstica. De la mateixa manera que cronològicament la seva obra experimenta aquesta progressió irònica, també experimenta un altre canvi important igualment relacionat amb la confiança que l'autor va adquirint amb els anys. I és que el primer

Benedetti —el de *La tregua* o *Gracias por el fuego*— encara no havia trobat els motius per escriure des d'una altra perspectiva i presenta un caràcter força pessimista. Amb els anys, però, experimentarà un procés que el farà adonar que des de l'exili també es pot lluitar a través de la paraula i acabarà immers en un optimisme combatent.

No és, però, fins als darrers anys de la seva vida que Mario Benedetti rep un reconeixement públic. Aleshores el trobem viatjant per rebre premis, assistint a congressos, presentacions, entrevistes i homenatges convertit gairebé en un fenomen social. Es realitzarà un documental sobre la seva figura i serà distingit el 2002 per Montevideo —capital d'Uruguai i ciutat natal de Benedetti— amb el títol de Ciudadano Ilustre.

No ha d'estranyar, doncs, que trobem les seves novel·les i els seus versos traduïts a gairebé una vintena de llengües. En la bibliografia adjunta aportem una llista detallada de les edicions de les traduccions més rellevants —a l'anglès, l'alemany, el portuguès, l'italià, el neerlandès, el rus, el búlgar, l'eslovac, el grec o el txec. Destaquen els títols de *La tregua* —traduïda a onze llengües—, *Gracias por el fuego* —traduïda a set llengües amb dues edicions diferents en italià—, *Primavera con una esquina rota* —traduïda a sis llengües— i l'obra de teatre *Pedro y el capitán* —traduïda a vuit llengües, dues de les quals són el galleg i el català. A més a més, existeixen traduccions fragmentàries a l'èuscar, l'hebreu, el japonès, el finlandès, l'ucraïnès, l'àrab, el flamenc i el romanès.